ਚੰਦਰਮਾ @ ਪੈਸਾ

ਬਨਾਮ.

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ

(2014 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2276)

ਅਕਤੂਬਰ 30, 2023

[ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਸੀ.ਟੀ. ਰਵੀਕੁਮਾਰ ਅਤੇ

ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਧੂਲੀਆ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ: ਕੀ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। 376 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 – ਐੱਸ. 376 - ਬਲਾਤਕਾਰ - 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦੋਸ਼, ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਸਾਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਉਸ ਦਾ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਗਈ ਸੀ - ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਣਾ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਦੇਸ਼। ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ 376 - ਸ਼ੁੱਧਤਾ: ਰੱਖੀ ਗਈ: ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ - ਉਸਨੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਕੋਈ ਮਿਤੀ ਜਾਂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਸਨੇ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਮਾਂ - ਜਿਸ ਤਾਰੀਖ਼ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ, ਉਹੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਸੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ - ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ - ਵੀ ਐਫਆਈਆਰ ਆਖਰਕਾਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ - ਸਬੂਤ, ਉਮਰ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ ਦੀ ਉਮਰ - ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਉਮਰ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਤੱਥ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 375, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਏ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਉਸਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 6, 9, 11 ਅਤੇ 12] ਸਬੂਤ - ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਜੁਰਮ - ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ - ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ: ਰੱਖਿਆ: ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਇਕੱਲੇ ਗਵਾਹੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 5] ਸਬੂਤ - ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਕੇਸ - ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਓਸੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ - ਲੋੜ: ਆਯੋਜਤ: ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ, ਇੱਕ ਬੋਨ ਓਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਟੈਸਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 9] ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ - ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ: ਆਯੋਜਤ: ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਹਰੇਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਲੈਕਸਟੋਨ ਅਨੁਪਾਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਇੱਕ ਬੇਕਸੂਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। [ਪੈਰਾ 7] ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, (1996) 2 SCC 384: [1996] 1 SCR 532; ਸਦਾਸ਼ਿਵ ਰਾਮਰਾਓ ਹਦਬੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2006) 10 SCC 92; ਰਾਜੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2008) 15 SCC 133: [2008] 16 SCR 1078; ਬਿਰਦ ਮਲ ਸਿੰਘਵੀ ਬਨਾਮ ਆਨੰਦ ਪੁਰੋਹਿਤ (1988) Supp SCC 604 – ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2014 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2276। 2001 ਦੇ ਸੀਆਰਏਐਸ ਨੰਬਰ 1051 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 19.02.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।
ਜੈ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਿੰਘ, ਮੋਹਿਤ ਰਾਜ, ਹੇਮੰਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ। ਸਮਰ ਵਿਜੇ ਸਿੰਘ, ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਤਿਆਗੀ, ਕੇਸ਼ਵ ਮਿੱਤਲ, ਸਾਬਰਨੀ ਸੋਮ, ਅਮਨ ਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ. ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਧੂਲੀਆ, ਜੇ. 1 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਆਈਪੀਸੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ

ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰ.ਆਈ. 1000/- ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਜੋਂ, ਮੂਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 03.09.2001 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ 19.02.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। 2. ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ 23.10.2000 ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਚੰਦ (ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ), ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਪੱਪੂ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਹੈ, ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 02.09.2000 ਨੂੰ ਪੱਪੂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਧੀ (ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਹੈ) ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਉਸਦੇ ਘਰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਹੁਣੇ ਇੱਕ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਮਰ 15 ਸਾਲ ਸੀ। ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰਹਿਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਤਿਆ, ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਸੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਾਣਕ ਚੰਦ ਉਰਫ ਮਨੀ ਜੋ ਕਿ ਪੱਪੂ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਹੀ ਅਪਰਾਧ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰ. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਮਾਮਲਾ "ਨਿਪਟਾਇਆ" ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰ ਵਕੀਲ ਮਾਣਕ ਚੰਦ ਉਰਫ ਮਨੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਲਈ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਪਰ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 23.10.2000 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ ਡੱਬਵਾਲੀ ਵਿਖੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376, 342 ਅਤੇ 506 ਤਹਿਤ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। 3. ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 02.11.2000 ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 376 ਅਤੇ 506 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ PW-5 ਸਮੇਤ 7 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਸੀ।

ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ 04.04.1987 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। PW-5 ਯਾਨਿ, 17.04.2001 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਸ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ-ਮੁਖੀ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਗਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ "ਜੀਜਾ" (ਭਰਜਾਈ) ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਮਦਦ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਗਈ। 12.09.2000 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਭੈਣ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇਕੱਲਾ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਸਨੂੰ ਚਾਕੂ ਵਿਖਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸਨੇ ਉਸਦੀ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਛਾਵਾਂ; ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨਾਲ

ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ 'ਤੇ ਉਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਸੀਤਾ ਦੇਵੀ/ਸੀਤੋ ਬਾਈ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਗਿਆਨ ਚੰਦ (PW-6), ਨੇ ਵੀ ਉਸਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜਵਾਈ ਪੱਪੂ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਘਟਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਅੱਗੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਾਣਕ ਚੰਦ ਉਰਫ ਮਨੀ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਜਵਾਬ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਉਸਨੇ 23.10.2000 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. 28.10.2000 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11.30 ਵਜੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। PW-1 ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਮਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, 16 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਨ: “ਆਮ ਪ੍ਰੀਖਿਆ: ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਬਾਲਗ ਔਰਤ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਤੰਨ, ਔਸਤਨ ਪੋਸ਼ਣ. ਛਾਤੀ, ਗਰਦਨ, ਚਿਹਰੇ, ਪੇਟ ਅਤੇ ਪੱਟ ਉੱਤੇ ਸੱਟ ਦਾ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਇਮਤਿਹਾਨ: ਉਸਦੇ ਜਨਤਕ ਵਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਤ ਸਨ; ਬਾਹਰੀ ਜਣਨ ਅੰਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਤ ਅਤੇ ਆਮ ਸਨ। ਸੱਟ ਦਾ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀ ਯੋਨੀ ਜਾਂਚ: ਲੈਬੀਆ ਮਾਈਨੋਰਾ ਹਾਈਪਰਟ੍ਰੋਫਾਈਡ ਸੀ, ਹਾਈਮੇਨ 2 ਉਂਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫਟ ਗਈ ਸੀ। ਵੁਲਵਾ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਗੰਭੀਰ ਸੋਜਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਡਿਸਚਾਰਜ ਸੀ. ਗਰੱਭਾਸ਼ਯ ਗੈਰ ਗ੍ਰੈਵਿਡ, ਫਰਮ ਅਤੇ ਮੋਬਾਈਲ ਅਤੇ ਫੋਰਨਿਕਸ ਫੋਕਸ ਮੁਕਤ।

ਉਸਦੀ ਯੋਨੀ ਦਾ ਸਵੈਬ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ pt ਨੂੰ 5 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਹਵਾਰੀ ਆਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਮਲੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਡੇਢ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਐਮਐਲਆਰ ਦੀ ਸੱਚੀ ਕਾਪੀ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਬੀ. ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਉਮਰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ 15 ਸਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਠੀਕ ਕਰਕੇ 16 ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਜਨਤਕ ਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਜਣਨ ਅੰਗਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮਰੀਜ਼ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਆਦਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲੈਬੀਆ ਮਾਈਨੋਰਾ ਹਾਈਪਰਟ੍ਰੋਫਾਈਡ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈਮੇਨ ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। 4. ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਯਾਨੀ ਸਾਲ 2000 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਾਲ 20131 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਇੱਕ ਸੋਧ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ PW-5 ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 04.04.1987 ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸਿਰਫ਼ 13½ ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਖੁਦ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਉਮਰ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਸੀ। 5. ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੁੱਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਰ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਇਕੋ-ਇਕ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ, (1996) 2 SCC 384: “ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਅਟੱਲ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀ ਤਾੜਨਾ ਦੀ ਘਾਟ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪੂਰੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪਿੱਠਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨਸੀ ਛੇੜਛਾੜ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।" ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਦਾਸ਼ਿਵ ਰਾਮਰਾਓ ਹਦਬੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ (2006) 10 SCC 92 ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ: “ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਰਨਾਦਾਇਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ. ਜੇਕਰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੰਸਕਰਣ ਕਿਸੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਅਸਮਰਥਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਪੂਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸਲਈ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਬੂਤ ਲੱਭਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਾਜੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2008) 15 SCC 133 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ: “10. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜ਼ਖਮੀ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਹੀਂ। ਪੁਸ਼ਟੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਭਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਜਿਨਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੇ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। 11. ਇਹ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਪੀੜਤ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਝੂਠਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦੁੱਖ, ਅਪਮਾਨ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਉਲਝਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਜ਼ਖਮੀ ਗਵਾਹ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਗਵਾਹ ਅਸਲ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਜਾਂ ਅਤਿਕਥਨੀ ਦੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

6. ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਆਓ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰੀਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ 12.09.2000 ਦੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਰੰਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2 ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਕੂਲ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ, ਰਾਮ ਸਹਾਏ), ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ 12.09.2000 ਨੂੰ ਡੱਬਵਾਲੀ ਵਿਖੇ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਸਨਵਤ ਖੇੜਾ ਵਿਖੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਪਹਿਲੂ ਖੁਦ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰਕਾਰ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਫਿਰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

7. ਫਿਰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੁਆਰਾ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦਾ ਹਾਈਮਨ ਫਟ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਤਸਵੀਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਬਾਰੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ 04.04.1987 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਥਿਤ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਉਮਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਖੋਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬੇਲੋੜੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਜੁਰਮ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਉਮਰ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਬੇਕਸੂਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਸਾਡੀ ਵਿਰੋਧੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ, ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬਲੈਕਸਟੋਨ ਅਨੁਪਾਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲੋਂ ਦਸ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਬਚ ਜਾਣ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੈ।

8. ਇੱਥੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ (ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ) ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਲਜ਼ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਦਾ ਸਕੂਲ ਰਜਿਸਟਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਲਰਕ, ਰਾਮ ਸਹਾਏ (ਪੀਡਬਲਯੂ) ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। -2)। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 04.04.1987 ਹੈ ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਰਾਮ ਸਹਾਏ (ਪੀਡਬਲਯੂ-2) ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਬਾਦਲਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ

ਅਧਾਰਤ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਜਿੱਥੇ ਜਨਮ ਮਿਤੀ 04.04.1987 ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇਹ ਤਬਾਦਲਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਰਜਿਸਟਰ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਸਕੂਲ ਰਜਿਸਟਰ ਹੈ ਜੋ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ 12.09.2000 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਤਾਰੀਖ ਵੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਿੰਡ ਸਨਵਤ ਖੇੜਾ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਦੋਂਕਿ ਸਕੂਲ ਡੱਬਵਾਲੀ ਮੰਡੀ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਦੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਸਨਵਤ ਖੇੜਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਉਠਾਇਆ ਸੀ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਇਹ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਹੈ!

9. ਬਿਰਦ ਮੱਲ ਸਿੰਘਵੀ ਬਨਾਮ ਆਨੰਦ ਪੁਰੋਹਿਤ (1988) Supp SCC 604 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਬਿਨਾਂ ਦਾਖਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਜੋ। ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। “14. ...ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿਸਨੇ ਦਾਖਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸਨੇ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ ਜਾਂ ਸਕਾਲਰਜ਼ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਐਂਟਰੀ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਦਵਾਨ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਤਰੀਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਜਨਬੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਮਿਤੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਨਮ ਦੀ, ਅਜਿਹੀ ਐਂਟਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।" ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਕੂਲ ਰਜਿਸਟਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਉਮਰ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬੂਤ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਨਾ ਤਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਚਿਤ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਉਮਰ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ

ਉਮਰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਸੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ ਦੀ ਕਲੀਨਿਕਲ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1, ਡਾ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੁਆਰਾ 28.10.2000 ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰਿਕਸ ਦੀਆਂ ਲਿੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਇੱਕ "ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਣੀ ਬਾਲਗ ਔਰਤ" ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇਹ "ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਕਸਤ ਜਣਨ ਵਾਲ" ਅਤੇ "ਬਾਹਰੀ ਜਣਨ ਅੰਗ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਤ ਅਤੇ ਆਮ ਸਨ" ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਰ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ, ਗਰਦਨ, ਚਿਹਰੇ, ਪੇਟ ਅਤੇ ਪੱਟ ਉੱਤੇ ਸੱਟ ਦੇ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਰਿਪੋਰਟ ਫਿਰ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ: “ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਪੱਬਿਕ ਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਜਣਨ ਅੰਗਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮਰੀਜ਼ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਆਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲੈਬੀਆ ਮਾਈਨੇਰਾ ਹਾਈਪਰਟ੍ਰੋਫਾਈਡ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਈਮੇਨ ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਦੇਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਉਮਰ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੀ ਧੀ ਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਹੈ।

10. ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਦੀ ਉਮਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਬੰਧਤ ਸਮੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ 20 ਸਾਲ ਜਾਂ ਲਗਭਗ 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 20 ਸਾਲ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਆਖਰਕਾਰ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਚੀਜ਼ 'ਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ

ਸੀ, ਉਹ ਬਲਾਤਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਇਕ ਕਾਰਕ ਜੋ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਬਲਾਤਕਾਰ' ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਸੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਮਰ। ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। DOB ਨੂੰ 04.04.1987 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਬੂਤ ਅਰਥਾਤ, ਸਕੂਲ ਦਾ ਰਜਿਸਟਰ ਸਿੱਟਾ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

11. ਇਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਥਿਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਉਮਰ 16 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਲਾਭ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਜਬਰ-ਜਨਾਹ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ, ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਜੁਰਮ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 375 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਜੋ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਏ ਸਨ, ਇਹ ਉਸਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਂ ਉਸਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ।

12. ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 19.02.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 03.09.2001 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 376 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੈ, ਨੂੰ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਖ਼ਾਰਜ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate